

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1939 kl. 9 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 96 i första kammaren av herr *Elof Andersson m. fl.* och nr 155 i andra kammaren av herr *Osberg m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till förnyad utredning upptaga frågan om utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete, varvid utredningen även borde omfatta spörsmålet, huruvida frågans lösning krävde utvidgad obligatorisk försäkring.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande allmänna bestämmelser om försäkring för olycksfall i arbete återfinnas i lagen den 17 juni 1916 i detta ämne. Enligt denna lag är varje arbetare, såvida ej i lagen annorlunda stadgas, försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet (1 § första stycket). Som arbetare anses enligt lagen envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande. Där Konungen i fråga om anstalt för yrkesutbildning eller avdelning av sådan anstalt så förordnar, skall den som åtnjuter undervisning vid sådan anstalt eller avdelning anses såsom arbetare, ändock att han ej användes till arbete för annans räkning. Med arbetsgivare förstås i sådant fall den som driver anstalten (2 § första stycket). Såsom arbetare i lagens bemärkelse anses emellertid ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare, ej heller, där arbetet utföres för allenast en arbetsgivares räkning, dennes make och hemmavarande barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom. Utföres arbetet för makars gemensamma räkning, anses de i förevarande hänseende såsom allenast en arbetsgivare (2 § andra stycket).

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock kan, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarna svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnas arbetare i stället under vissa villkor äga rum i detta bolag (4 §).

Även frivillig olycksfallsförsäkring kan i vissa fall meddelas enligt ifrågasvarande lag. Arbetsgivare är sålunda berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i lagen avses för olycksfall i arbete, dels ock i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring kan ock av ömsesidigt bolag meddelas för delägares arbetare. Har sådan försäkring ägt rum, skola bestämmelserna i lagen i tillämpliga delar lända till efter rättelse jämväl med avseende å nämnda försäkring (35 § första och andra styckena).

Enligt lagen försäkrad arbetare, vilken skadats genom olycksfall, som omfattas av försäkringen, skall erhålla ersättning enligt följande grunder. Om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, skall den skadade så länge sjukdomen varar erhålla erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon o. dyl. Under förutsättning, att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och att arbetsförmågan nedsatts med minst en fjärdedel, skall från och med dagen efter sistnämnda dag och så länge sjukdomen varar utgå sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt i paragrafen angives (hel sjukpenning), och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. Om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, utgår livränta enligt vissa grunder. Livränta utgår emellertid icke, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. Under samma förutsättning som gäller för utfående av livränta skall den skadade erhålla sådan behandling som må erfordras för höjande av arbetsförmågan (6 §). Om olycksfallet medfört arbetarens död skall utgivas begravningshjälp ävensom livräntor till efterlevande (7 §).

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i lagen stadgas må med vissa undantag icke avslutas av riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt bolag (35 § tredje stycket).

Kostnaden för försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren. Avgift för försäkring skall av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för täckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg i fråga om enskilda försäkringsbolag av ett

belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen (15 §). Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften. Enskilt försäkringsbolag, som bedriver i förevarande lag avsedd försäkring, är även skyldigt att till statsverket erlægga bidrag till bestridande av berörda omkostnader. Detta bidrag skall utgå med ett belopp, motsvarande tre procent av försäkringsavgifternas summa. Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel (16 §).

Den som enligt lagen är försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete, skall enligt *lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar* anses vara försäkrad jämväl för vissa sjukdomar, som angivas i sistnämnda lag.

En särskild för fiskare avsedd frivillig försäkring mot skada till följd av olycksfall finnes anordnad enligt en förordning den 11 juni 1918. Enligt nämnda förordning äger den, som idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, rätt att i riksförsäkringsanstalten taga försäkring mot olycksfall, som härflyter från utövningen av fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt, utan att fiske därvid bedrives. Försäkringen meddelas i allmänhet för en tid av ett år. Den årliga försäkringsavgiften utgör 6, 8 eller 10 kronor beroende på huruvida den årliga arbetsförtjänsten efter försäkringssökandens val bestämts till 600, 900 eller 1,200 kronor. Sjukpenningens storlek är beroende av den sålunda bestämda arbetsinkomsten. I den mån de utgående försäkringsavgifterna befinnas otillräckliga för bestridande av de ersättningar, som utgivas med anledning av ifrågavarande försäkringar, skall bristen fyllas av statsmedel. — Enligt riksförsäkringsanstaltens berättelse om dess verksamhet år 1937 har ifrågavarande brist under nämnda år uppgått till 96,230 kronor 41 öre. — Fiskare, som på sätt nu nämnts hos riksförsäkringsanstalten berett sig ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, kan även på vissa villkor i anstalten erhålla försäkring för skada till följd av olycksfall utom arbetet.

Tanken att i samband med olycksfallsförsäkring för arbetare anordna en dylik försäkring jämväl för självständiga företagare upptogs redan i *arbetarförsäkringskommitténs* år 1888 avgivna betänkande. I det av denna kommitté avgivna förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete intogs en bestämmelse av innehåll, att envar näringsidkare eller arbetare, vilken icke eljest vore enligt lagförslaget försäkrad, skulle äga rätt att i riksförsäkringsanstalten enligt särskild tariff taga frivillig försäkring för olycksfall i arbetet.

Såsom motivering för berörda stadgande anförde kommittén följande:

Upprättandet av en för hela riket gemensam försäkringsanstalt möjliggör även avslutande i anstalten av frivillig olycksfallsförsäkring på enahanda

villkor som för den obligatoriska. Ju mindre omfattande den obligatoriska försäkringen, åtminstone till en början, göres, desto mera angeläget är ock att såsom komplement härtill bringa en frivillig försäkring till stånd. Enligt föreliggande lagförslag äro jordbruket, hantverkerierna och handeln med flera näringar oberörda av försäkringstvånget. § 35 har därför velat lämna vederbörande arbetsgivare inom sådana icke försäkringspliktiga yrken öppet att i riksförsäkringsanstalten frivilligt försäkra sin personal för olycksfall i arbetet.

Men tillfälle till frivillig försäkring bör icke blott beredas arbetsgivare för deras personal. Det är naturligtvis av lika stor vikt ej mindre för den arbetare, som arbetar för egen räkning utan att vara anställd hos annan, än ock slutligen för dem, som själva äro arbetsgivare, men personligen taga del i kroppsarbetet, att genom försäkring trygga sig och de sina mot följderna av olycksfall, som i arbetet kunna inträffa. Enskilda anstalter bereda väl tillfälle till en sådan frivillig försäkring, men detta torde ej böra hindra att en statsanstalt, som upprättas för den obligatoriska försäkringen, även meddelar frivillig olycksfallsförsäkring för dem, som därigenom vilja komma i åtnjutande av den större säkerhet och övriga fördelar, en sådan anstalt kan erbjuda.

I ett den 10 januari 1908 avgivet utlåtande med förslag om ändring i vissa delar av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete upptog *riksförsäkringsanstalten* en bestämmelse om rätt för arbetsgivare, som själv deltog i arbetets utförande, att taga försäkring i riksförsäkringsanstalten. Därvid framhöll anstalten, att framställningar i sådant hänseende upprepade gånger inkommit till anstalten från mindre arbetsgivare samt att, då dessa till sin ekonomiska ställning och i övrigt föga skilde sig från de i deras tjänst anställda arbetarna, de i avseende å rätt till försäkring i riksförsäkringsanstalten borde likställas med arbetarna.

Även *ålderdomsförsäkringskommittén* berörde denna fråga i sitt den 19 oktober 1915 avgivna betänkande med förslag angående försäkring för olycksfall i arbete. Kommittén anförde emellertid, att frågan om arbetsgivares eller hans makas rätt att bereda sig själv försäkring enligt de i kommitténs förslag stadgade grunderna lämpligen borde ordnas genom särskilda föreskrifter.

I de yttranden, som av myndigheterna avgåvos över ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande, berördes även frågan om lagstiftningens utsträckande till självständiga företagare bland annat av riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen och lantbruksakademien.

I propositionen till 1916 års riksdag med förslag till lag om olycksfall i arbete m. m. (nr 111) anförde *föredragande departementschefen*, statsrådet von Sydow, i den nu föreliggande frågan följande:

Från några håll har erinrats, att vid lagstiftningens inskränkning till endast lönearbetare, d. v. s. personer, som mot avlöning användas till arbete för arbetsgivares räkning, vissa kategorier av mindre yrkesidkare och andra självständiga företagare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., skulle komma att uteslutas, ehuru de mången gång kunna vara i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin ringa ekonomiska bärkraft vara lika beroende av sin arbetsförmåga som lönearbetare. Det har därför

ifrågasatts, om icke den obligatoriska försäkringen borde utsträckas till att gälla även sådana personer.

Helt säkert kunna dylika mindre yrkesidkare, därest de drabbas av olycksfall, ofta komma i en synnerligen betryckt ställning. Frågan om lagstiftning för tillgodoseende av understöd i dylika fall lärer emellertid falla utanför ramen för den nu ifrågasatta lagstiftningen, som ju endast avser att ordna arbetsgivarens ersättningsplikt i förhållande till arbetaren. Otivelaktigt är dock denna fråga av sådan betydelse, att densamma vid lämplig tidpunkt torde böra bliva föremål för särskild utredning.

Vid 1928 års riksdag väcktes inom riksdagen två motioner i ämnet, nämligen I: 206 av herr Sjöblom och II: 119 av herr Carlsson i Stockholm, vari hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande utbyggnad av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt sedermera för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Andra lagutskottet, som behandlade dessa motioner, anförde i sitt överensamma avgivna utlåtande, nr 31:

Det torde icke kunna förnekas, att stora grupper av mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare äro i ekonomiskt och socialt hänseende likställda med arbetare och sålunda i lika stort behov som dessa av det stöd, som delaktigheten av den sociala olycksfallsförsäkringens förmåner medför. Att dessa befolkningsgrupper icke medtagits vid utformande av den i ämnet gällande lagstiftningen torde bero därpå, att ifrågavarande lagstiftning endast avsetts skola reglera arbetsgivares ersättningsplikt i förhållande till deras arbetare.

Av den utredning, som på utskottets hemställen verkställts av riksförsäkringsanstalten, framgår, att de flesta länder i Europa, där försäkringsplikt införts på den sociala olycksfallslagstiftningens område, numera i sina olycksfallsagar intagit bestämmelser rörande försäkring för arbetsgivare eller andra självständiga företagare. Dylik försäkring är i allmänhet frivillig, men i en del länder omfattar den obligatoriska försäkringen även självständiga företagare.

Det motionsvis framställda yrkandet om utredning rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete har tillstyrkts av såväl försäkringsrådet som riksförsäkringsanstalten, och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har ej haft något att erinra mot en förutsättningslös utredning av frågan.

Utskottet anser för sin del det föreliggande spørsmålet vara av den betydelse, att en utredning bör komma till stånd rörande lämpligheten av den ifrågasatta utvidgningen av den frivilliga olycksfallsförsäkringen och sättet för dess förverkligande.

I anslutning härtill hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att denna komme att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Reservation avgavs av herr von Sydow, som ansåg, att utskottet bort avstyrka motionen.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt *riksförsäkringsanstalten* att verkställa den begärda utredningen, avgav anstalten den 31 maj 1935 förslag till lag angående en särskild, för självständiga företagare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall samt förslag till lag angående ändring av 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Enligt riks-försäkringsanstaltens förslag skulle envar, som i egenskap av självständig företagare yrkesmässigt bedreve förvärvsverksamhet och som icke vore delägare i sådant bolag, som avses i 4 § olycksfallsförsäkringslagen, vara berättigad att genom försäkring i riks-försäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de grunder, som stadgas i 6 och 7 §§ olycksfallsförsäkringslagen. Den årliga arbetsförtjänst, som enligt dessa stadganden, skall ligga till grund för ersättningens beräkning, skulle dock enligt förslaget bestämmas efter försäkringssökandens val till något av vissa angivna belopp. Ersättning i anledning av försäkringen skulle utgå för skada till följd av olycksfall såväl i som utom arbetet ävensom för yrkessjukdom i den omfattning och enligt de grunder, som angivas i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. — Beträffande delägare i sådant bolag, som avses i 4 § olycksfallsförsäkringslagen, skulle försäkring enligt förslaget kunna meddelas av bolaget.

I motiveringen till förslaget anförde riks-försäkringsanstalten, att sjukpenning från erkänd sjuk-kassa utginge enligt vissa regler jämväl vid sjukdom till följd av olycksfall. Enligt anstaltens mening kunde därför vid införande av en olycksfallsförsäkring för självständiga företagare icke bortses från de förmåner, som den gällande sociala sjukförsäkringen beredde den, vilken drabbats av olycksfall. Detta desto mera, som sjukförsäkringen åtnjöte väsentliga bidrag av statsmedel.

Riks-försäkringsanstalten anförde vidare:

Med beaktande av vad nu anförts skulle alltså, i vad avser den tid, varunder försäkring i erkänd sjuk-kassa kan verka, olika möjligheter kunna tänkas för anordnande av den här ifrågasatta försäkringen. Den skulle kunna anordnas *antingen* så, att ersättning från densamma utgår endast efter avdrag av vad som i det särskilda fallet utgives av sjuk-kassa, *eller* så att, där vederbörande är medlem av sjuk-kassa (men icke eljest), den nyssnämnda tiden, olika i olika fall, för honom gäller såsom en karenstid, varunder ingen ersättning utgives från den här ifrågavarande försäkringen, *eller* ock slutligen så, att, oavsett om medlemskap föreligger eller icke i någon sjuk-kassa, en med hänsyn till sådant medlemskap avpassad karenstid blir gällande för den förevarande försäkringen åtminstone för den, som fyllt 15 men ej 50 år och har god hälsa samt alltså äger tillträde till erkänd sjuk-kassa. Mot det *förstnämnda* av dessa tre alternativ talar det betydande förvaltningsarbete, som ett sådant alternativ skulle medföra såväl vid påförande av försäkringsavgifterna som vid tillerkännande av ersättningar. Även det *andra* alternativet medför onekligen, om det skall effektivt tillämpas, vissa svårigheter, som kunna komma att i sin mån tynga den ifrågavarande försäkringen. Det *tredje* alternativet stöter på sådana svårigheter, som sammanhånga med den olika långa sjukhjälpstiden i olika sjuk-kassor. Detta alternativ skulle för övrigt leda till att — bortsett möjligen från äldre personer och sjuka —

försäkringen i fråga finge karaktären av ensamt en särskild invaliditets- och efterlevandeförsäkring. Men såsom sådan skulle den måhända ej få så lätt att tillvinna sig erforderlig anslutning.

Riksförsäkringsanstalten har ej ansett sig böra taga någon bestämd ställning till nu berörda spörsmål om den ifrågavarande försäkringens förhållande till sjukförsäkringen utan förutsätter, att det föreliggande ämnet i denna del göres till föremål för särskild undersökning närmast av sjukkassornas egen representation och tillsynsmyndigheten över dem.

Den 4 oktober 1935 anbefalldes *socialstyrelsen* att dels avgiva yttrande över riksförsäkringsanstaltens förslag och dels verkställa utredning angående den av anstalten föreslagna försäkringens förhållande till den enligt förordningen om erkända sjukkassor bedrivna verksamheten samt inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Uppdraget fullgjordes genom skrivelse den 9 november 1935.

I skrivelsen anförde *socialstyrelsen* bland annat:

Såsom även framhållits i riksförsäkringsanstaltens skrivelse, torde vid bedömandet av den föreslagna försäkringens organisation icke kunna bortses från de ändrade förhållanden i prestationshänseende, som inträtt inom den statsunderstödda sjukförsäkringen till följd av den år 1931 beslutade nya sjukkasselagstiftningen. Enligt denna lagstiftning har den tid, varunder sjukpenning skall utgå från sjukkassa, avsevärt förlängts samt ersättning för läkarvård och sjukhusvård införts såsom en obligatorisk prestation i försäkringen. Sjukpenningtiden, som skall utgöra minst två år, inbegriper för sagda minimitid även invaliditet. Kostnaderna för sjukhusvård skola helt bestridas av försäkringen och kostnaderna för läkarvård till två tredjedelar. Sjukpenning kan tillförsäkras till belopp om 1 t. o. m. 6 kronor per dag. På grund av dessa förmåner och då personer, som ej äro arbetare i olycksfallsförsäkringslagens mening, vid medlemskap i erkänd sjukkassa komma i åtnjutande härav i full utsträckning ej blott vid varje sjukdomsfall utan även vid olycksfall såväl i som utom arbetet, är det tydligt, att den statsunderstödda sjukkasseverksamheten numera är i stånd att till betydande del bereda ifrågavarande medlemsgrupper det försäkringsskydd vid olycksfall, som delaktigheten i den statliga olycksfallsförsäkringen medför. Endast till den del de i olycksfallsförsäkringen ingående förmånerna icke meddelas av sjukförsäkringen, d. v. s. i vad det gäller invalid- och efterlevandepension samt begravningshjälp, liksom beträffande personer, vilka på grund av för hög ålder eller mindre gott hälsotillstånd icke kunna vinna inträde i erkänd sjukkassa, kan sjukförsäkringen icke ersätta olycksfallsförsäkringen.

Enligt nutida uppfattning är det ur försäkringssynpunkt mindre lämpligt, att olika socialförsäkringsgrenar hava verksamhetsområden, som icke äro sinsemellan klart avgränsade utan delvis täcka varandra. Det torde därför, enligt styrelsens mening, böra tillses, att den föreslagna försäkringen blir så organiserad, att den bereder samtliga den obligatoriska olycksfallsförsäkringens förmåner allenast åt dem, vilka icke uppfylla villkoren för inträde i erkänd sjukkassa, men däremot endast sådana i olycksfallsförsäkringen ingående förmåner, vilka icke ingå i sjukförsäkringen, åt personer, som äro eller kunna bli sjukförsäkrade. Härigenom vinnes i första hand, att de olägenheter bortelimineras, som uppkomma genom dubbelförsäkring. Men dessutom förhindras, att konkurrens uppkommer mellan försäkringarna, varigenom anslutningen till sjukförsäkringen kunde komma att motverkas.

I skrivelsen föreslog socialstyrelsen vissa tillägg till det av riksförsäkringsanstalten utarbetade lagförslaget. Enligt socialstyrelsens mening borde sålunda i förslaget införas ett stadgande av innehåll, att därest den försäkrade vore medlem i erkänd sjukkasse, sjukpenning enligt försäkringen icke finge utgå, förrän rätten till sjukpenning i anledning av olycksfallet från erkänd sjukkasse dessförinnan upphört (karenstid). Denna bestämmelse skulle äga motsvarande tillämpning beträffande försäkrad, som icke tillhörde men vid försäkringens tecknande ägde rätt till inträde i erkänd sjukkasse. Såsom karenstid skulle därvid anses den tid, för vilken sjukpenning högst finge utgå enligt föreskrift i stadgarna för den för stad eller landstingsområde upprättade erkända centralsjukkasse, däri den försäkrade ägt inträda. Försäkrad, som icke tillhörde men vid försäkringens tecknande ägde rätt till inträde i erkänd sjukkasse, enligt vars stadgar sjukpenning utginge utan tidsbegränsning, skulle icke äga rätt att utbekomma sjukpenning från försäkringen.

Sedan även vissa andra myndigheter avgivit yttranden över förslaget, har ärendet behandlats inom socialdepartementet. Härom anförde departementschefen, statsrådet Möller, i 1936 års statsverksproposition, femte huvudtiteln (sid. 44), att han vid en förberedande granskning av ärendet med hänsyn till de erinringar mot riksförsäkringsanstaltens förslag, som framkommit i utlåtandena, funnit detsamma icke vara av beskaffenhet att kunna föreläggas riksdagen utan en ingående överarbetning.

Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Vid 1936 års riksdag väcktes två likalydande motioner, nämligen I: 214 av herrar Sederholm och Johan Bernhard Johansson och II: 477 av herrar Linnér och Skoglund, i vilka hemställdes, att riksdagen måtte anhålla, att den år 1928 begärda utredningen måtte i möjligaste mån påskyndas. I motionen II: 599 hemställde vidare herrar Thorell och von Seth, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1937 års riksdag framlägga förslag till frivillig olycksfallsförsäkring för självständiga mindre företagare särskilt i jordbruket och hantverket. Andra lagutskottet, som behandlade motionerna, yttrade i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 5, under åberopande av bland annat ovannämnda av chefen för socialdepartementet gjorda uttalande i 1936 års statsverksproposition, att utskottet icke funne anledning föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet.

Jämväl frågan, huruvida den obligatoriska olycksfallsförsäkringen bör utsträckas till att omfatta även arbetsgivares barn och närskylda, vilka utföra arbete för hans räkning, har länge varit föremål för uppmärksamhet.

I motiven till *ålderdomsförsäkringskommitténs* ovannämnda förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete anfördes, att enligt kommitténs åsikt någon skillnad i allmänhet icke borde göras mellan medlemmar av arbetsgivarens familj och andra arbetstagare, även om deras avlöning ofta utginge i naturaförmåner. Kommittén ansåg dock, att så nära anhöriga

till arbetsgivaren som hans barn och föräldrar icke borde anses såsom arbetare i förhållande till honom. I själva verket skulle det enligt kommitténs mening i dessa fall ofta bli synnerligen svårt att avgöra, huruvida ett egentligt arbetsförhållande ägde rum, och ej sällan måste dessa nära anhöriga i viss mån betraktas såsom delägare i verksamheten. I varje fall hade dessutom barn och föräldrar enligt lag försörjningsplikt gent emot varandra, och en försäkring vore därför i dessa fall mindre behöflig än i fråga om arbetare i mera egentlig mening.

Vid 1920 års riksdag väcktes inom andra kammaren av herr Anderson i Knapasjö en motion, nr 12, av intresse i detta sammanhang. Enligt den då gällande lydelsen av 2 § olycksfallsförsäkringslagen voro arbetsgivares barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom ej att anse såsom arbetare i lagens mening. I undantagsbestämmelsen fanns sålunda ej som nu inskjutet ordet hemmavarande. I den nämnda motionen hemställdes emellertid, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen, att dennas bestämmelser måtte bli tillämpliga på arbetsgivares barn eller adoptivbarn, som ej vore hemmavarande.

Andra lagutskottet, som begärde yttrande över motionen av bland annat riksförsäkringsanstalten, anförde i sitt utlåtande nr 33, att utskottet ansåge rättvisan kräva, att barn och adoptivbarn, som lämnat föräldrahemmet och som därmed finge anses hava begynt en i ekonomiskt avseende självständig tillvaro, icke såsom arbetare i förhållande till sina föräldrar, resp. adoptivföräldrar, uteslötes från de förmåner vid olycksfall, som ifrågavarande lag beredde annan arbetare. Detta krav vore enligt utskottets förmenande så starkt, att det icke kunde avvisas allenast med den hänvisning till de huvudsakligen organisatoriska svårigheter, riksförsäkringsanstalten omnämnt. På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att riksdagen i anledning av motionen måtte för sin del antaga en lag om ändrad lydelse av 2 § i olycksfallsförsäkringslagen. Den av utskottet föreslagna lagen innebar, att ordet »hemmavarande» skulle inskjutas framför orden »barn eller adoptivbarn».

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen, och lagändringen genomfördes genom lag den 18 juni 1920.

I motion II: 269 vid 1932 års riksdag hemställde herr Hilding, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att sådan ändring komme till stånd i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att även barn och närskylda, som arbetade i visst företag, bereddes samma förmåner som andra arbetare, utan att s. k. frivillig försäkring behöfde sökas.

Andra lagutskottet avstyrkte i sitt utlåtande (nr 36) motionen under hänvisning bland annat till att den av riksdagen år 1928 begärda utredning icke slutförts.

Blank reservation avgavs av herr Osberg.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I motion II: 57 vid 1935 års riksdag hemställde herr Svedberg, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte göra framställning om skyndsam

utredning och förslag om upphävande av de undantagsbestämmelser, som från den obligatoriska statliga olycksfallsförsäkringen uteslöte företagarens hemmavarande, hos honom anställda eller för erhållande av yrkesutbildning arbetande barn.

Andra lagutskottet, som behandlade motionen, begärde yttrande över densamma av riksförsäkringsanstalten.

Utskottet anförde i sitt utlåtande (nr 18) följande:

Enligt vad riksförsäkringsanstalten anfört skulle med ett inrymmande av hemmavarande barn under den obligatoriska olycksfallsförsäkringen vara förenade åtskilliga svårigheter av praktisk art, bland annat i kontrollhänseende. Svårigheter av sistnämnda slag skulle bliva särskilt framträdande, om en försäkring av dessa barn skulle avse allenast olycksfall, som inträffade i arbete. Att under sådana förhållanden skilja de fall, då ersättning för olycksfallet enligt lagen rätteligen skulle utgå, från fall av annan art skulle säkerligen visa sig ogörligt. Vidare vill utskottet erinra om, att det i många fall icke torde finnas tillräckliga skäl att ekonomiskt betunga föräldrar genom en lagbestämmelse, som påbjuder, att hemmavarande barn skola vara försäkrade. Många föräldrar torde för övrigt föredraga att inbespara försäkringspremierna och taga risken av att, om olycksfall inträffar, på egen bekostnad få taga vård om den skadade. Med hänsyn till dessa omständigheter anser utskottet en lagstiftning av det innehåll, som åsyftas i föreliggande motion, för närvarande icke böra genomföras i vårt land. Av samma anledning finner utskottet ej heller skäl tillstyrka riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära utredning angående förevarande spörsmål.

Utskottet vill emellertid å andra sidan framhålla vikten och betydelsen av, att de hemmavarande barn, vilka utföra arbete såsom anställda hos sina föräldrar eller hos dem erhålla yrkesutbildning, komma i åtnjutande av en olycksfallsförsäkrings förmåner. Såsom riksförsäkringsanstalten framhållit synes detta lämpligast kunna ske genom frivillig försäkring enligt 35 § i olycksfallsförsäkringslagen. En sådan försäkring kan erhållas på samma villkor — bland annat beträffande premiekostnader — som gälla för obligatorisk försäkring. I de fall, där behov av försäkring förefinnes och där vederbörande arbetsgivare vill och kan bära erforderliga kostnader, skulle således genom frivillig försäkring ernås samma resultat, som om obligatorisk försäkring för samma fall vore föreskriven. Enligt utskottets mening är det ett samhällsintresse av vikt, att upplysning angående förefintliga möjligheter att erhålla frivillig försäkring på lämpligt sätt sprides i så vida kretsar som möjligt. En av de utvägar, som härutinnan skulle kunna begagnas, torde vara den att träda i förbindelse med jordbrukarungdomens sammanslutningar. Vidare torde böra övervägas lämpligheten av att i någon utsträckning giva ersättning för anskaffande av frivilliga försäkringstagare.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1936 års riksdag väckte herr Svedberg ånyo en motion, II: 369, i liknande syfte. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 6) hänvisade andra lagutskottet bland annat till att i statsverkspropositionen för nämnda år upptagits dels ett anslag å 5,000 kronor för beredande av ersättning åt riksförsäkringsanstaltens ortsombud med 2 kronor för varje anskaffad frivillig försäkringstagare, dels ock ett anslag å 4,000 kronor för allmän propagandaverksamhet från riksförsäkringsanstaltens sida för frivillig försäkring. Med

hänsyn till vad sålunda och i övrigt anförts ansåg utskottet, att en lagstiftning av det innehåll, som åsyftades i motionen, för det dåvarande icke borde genomföras, i anledning varav utskottet avstyrkte motionen.

Ovannämnda belopp å 4,000 kronor till propagandaverksamhet avsåg att täcka kostnaden för anställande i riksförsäkringsanstalten av en amanuens, som kunde ägna sig åt denna verksamhet. Riksdagen biträdde Kungl. Maj:ts förslag beträffande båda beloppen. I anstalten finnes alltjämt anställd en befattningshavare med uppgift bland annat att handhava ifrågavarande propagandaverksamhet. I årets statsverksproposition hava ersättningarna åt riksförsäkringsanstaltens ortsombud för anskaffade frivilliga försäkringar beräknats till ett belopp av 4,000 kronor (femte huvudtiteln, sid. 64).

Jämväl frågan om en till hela folket utvidgad obligatorisk olycksfallsförsäkring har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. I motion II: 85 vid 1931 års riksdag hemställde sålunda herr Osberg, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående sådana ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, att varje person över viss ålder bleve obligatoriskt försäkrad mot skada till följd av olycksfall i arbete under förutsättning att behov föreläge. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 23) avstyrkte utskottet motionen under hänvisning till den av riksdagen år 1928 begärda utredningen. Blank reservation avgavs av herr Osberg. — Även vid 1932 och 1936 års riksdagar väckte herr Osberg motioner (II: 39 år 1932 och II: 349 år 1936) i bland annat enahanda syfte. Jämväl dessa motioner avstyrktes av utskottet under hänvisning till den år 1928 begärda utredningen (utlåtanden 1/1932 och 4/1936). Motionerna föranledde icke till någon riksdagens åtgärd.

I detta sammanhang må vidare redogöras för behandlingen av vissa vid 1937 års riksdag väckta motioner. I motion II: 167 hemställde herr Spångberg m. fl., att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag till ändring av bestämmelserna i lagen om olycksfall i arbete åsyftande en höjning av sjukhjälp och invaliditetsersättning för lågt avlönade inkomsttagare.

Vidare yrkade herr Senander m. fl. i motion II: 256, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i nämnda lag »att beräkningsgrunden för ersättning vid olycksfall blir den genomsnittliga arbetsförtjänsten per arbetsdag under de tre månaderna före olycksdagen samt att, där olycksfall drabbar arbetare, som nyss varit arbetslös, den genomsnittliga arbetsförtjänsten för motsvarande arbete blir bestämmande vid fastställandet av hans ersättning».

I sitt med anledning av motionerna avgivna av riksdagen godkända utlåtande (nr 36) anförde andra lagutskottet efter att bland annat hava redogjort för vissa bestämmelser i utländsk lagstiftning följande:

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har utskottet redan vid tidigare riksdagar haft sin uppmärksamhet riktad på spørsmålet, huruvida icke en höjning kan äga rum i fråga om beloppet av sjukpenning och liv-

ränta, som utgår inom de lägre inkomstgrupperna. För utskottet framstår en dylik höjning såsom synnerligen önskvärd. Höjning torde kunna ske även med bibehållande av nuvarande bestämmelser härutinnan i huvudsak oförändrade.

Enligt utskottets mening torde olycksfallsförsäkringslagen även i andra hänseenden böra underkastas en omarbetning, syftande till en mera rättvis avvägning av ersättningarna i vissa fall. I sådant avseende framstår det för utskottet såsom ett betydelsefullt önskemål, att en bättre ställning kunde beredas s. k. halvinvaliderna. Vidare kan ifrågasättas, om icke större hänsyn borde tagas till den skadades försörjningsförhållanden. Sålunda torde vissa skäl tala för en omarbetning i dylik riktning av den nu gällande bestämmelsen om avdrag å sjukpenning, som utgives till skadad under tid, då han vårdas å sjukvårdsanstalt. Detta synes kunna ske exempelvis på det sättet, att avdragets storlek — i stället för att som nu göras beroende av legosängsavgiften — bestämmes olika allteftersom den skadade har vissa närmare anhöriga att försörja eller så icke är fallet. En annan möjlighet vore att göra sjukpenningens belopp beroende av försörjningsskyldigheten. Vidare kan det enligt utskottets mening förtjäna övervägas, huruvida icke sjukpenning bör liksom livränta kunna utgå med högre belopp, därest den skadades tillstånd kräver särskild vård.

Ett spörsmål, som på senare år tilldragit sig ökad uppmärksamhet, är frågan om yrkesutbildning av invalider och om andra åtgärder för att bereda sådana förvärvsarbete. Enligt utskottets mening är det av stor vikt, att detta spörsmål snarast tages under omprövning. Den danska lagens stadganden på denna punkt synas ägnade att därvid tagas som utgångspunkt.

Utskottet anser sålunda, att den nu gällande olycksfallsförsäkringslagen i åtskilliga väsentligt skilda hänseenden är behäftad med brister. Enligt utskottets mening bör frågan om de åtgärder, som kunna vara påkallade till botande av dessa brister, göras till föremål för en allsidig utredning. Därvid torde särskild uppmärksamhet böra ägnas de spörsmål, som i det föregående berörts.

På hemställan av utskottet beslöt riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa allsidig utredning rörande en förbättrad lagstiftning om försäkring för olycksfall i arbete, vid vilken utredning de synpunkter, som kommit till uttryck i utskottets motivering, borde tagas under omprövning, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I förevarande sammanhang må även erinras om den vid *innevarande års riksdag* av herr *Lövgren* väckta motionen II: 48, i vilken hemställdes om utredning rörande möjligheterna att olycksfallsförsäkra medlemmarna av riksdagen, landstingen, stats- och kommunalfullmäktigeförsamlingarna och andra kommunala representationer samt övriga innehavare av offentliga förtroendeuppdrag m. fl., oberoende av om med uppdraget vore förenat ersättning eller icke. Vidare må omnämnas, att i likalydande motionerna I: 167 av herr *John Gustavson m. fl.* och II: 218 av herr *Nyblom m. fl.* hemställdes om utredning rörande möjligheten att utan eftersättande av de sociala synpunkterna skapa en fullt effektiv organisationsform av den sociala olycksfallsförsäkringen med särskild hänsyn till att statsverket måtte befrias från

kostnaderna för dess förvaltning utan att därigenom försäkringstagarna belastas med högre premieutgifter.

I ändamål att belysa den nuvarande omfattningen av den obligatoriska och frivilliga försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen får utskottet hänvisa till nedanstående sammanställning. Denna grundar sig på uppgifter, lämnade i den av riksförsäkringsanstalten avgivna berättelsen om dess verksamhet under år 1937 samt i publikationen »Olycksfall i arbete år 1935», vilka båda ingå i samlingen Sveriges officiella statistik.

A. Antalet årsarbetare, som under år 1935 omfattades av den obligatoriska försäkringen.

	Anställda hos			Summa
	större arbetsgivare	mindre arbetsgivare	staten	
Antal årsarbetare	1,124,237	421,376	136,752	1,682,365

B. Omfattningen år 1935 av den frivilliga försäkringen av andra arbetare än som avses i olycksfallsförsäkringslagen (se 35 § nämnda lag).

	Antalet årsarbetare anställda hos		Summa årsarbetare
	större arbetsgivare	mindre arbetsgivare	
Försäkrade i riksförsäkringsanstalten	633	1,206	1,839
Försäkrade i de ömsesidiga bolagen	499	2,013	2,512
Summa	1,132	3,219	4,351

Anmärkning I: Med en årsarbetare förstås 300 dagsverken. Såsom större arbetsgivare anses sådana, som regelbundet under hela året sysselsatt minst 5 arbetare och såsom mindre övriga arbetsgivare. Antalet i 1935 års arbetsgivarförteckningar hos riksförsäkringsanstalten upptagna arbetsgivare utgjorde 634,803, varav 50,775 större arbetsgivare och 584,028 mindre. År 1937 hade antalet arbetsgivare stigit till 690,784, varav 55,136 större arbetsgivare och 635,648 mindre.

Anmärkning II: Tabellen B. omfattar icke olycksfallsförsäkring för fiskare. Antalet sådana försäkringar utgjorde vid slutet av år 1935 7,703 och vid slutet av år 1937 8,084.

Såsom framgår av den här ovan lämnade redogörelsen, har spørsmålet om åstadkommande av en utvidgad social olycksfallsförsäkring sedan lång tid tillbaka varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. I den proposition, varigenom förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete förelades 1916 års riksdag, uttalade föredragande departementschefen, att frågan om

Utskottet.

beredande av försäkringsskydd jämväl åt vissa grupper mindre yrkesidkare och andra självständiga företagare vore av sådan betydelse, att densamma vid lämplig tidpunkt borde bliva föremål för särskild undersökning. Riksdagen har år 1928 tagit initiativ till utredning rörande lämpligheten av en sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen mot olycksfall i arbete, att denna komme att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare. Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att verkställa den begärda utredningen, har anstalten år 1935 avgivit förslag till lag angående en särskild för självständiga företagare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall. Detta förslag har därefter blivit föremål för bearbetning inom socialstyrelsen, varjämte utlåtanden över detsamma inhämtats från vissa myndigheter och sammanslutningar. I statsverkspropositionen till 1936 års riksdag har dåvarande chefen för socialdepartementet uttalat, att i de avgivna utlåtandena sådana erinringar framställts mot förslaget, att detsamma icke utan en ingående överarbetning kunde framläggas för riksdagen. Ärendet är därefter alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Frågan om en utvidgad försäkring för olycksfall i arbete är enligt utskottets mening av sådan betydelse, att den är förtjänt av fortsatt övervägande. Den nuvarande lagstiftningens begränsning till att, bortsett från den särskilda försäkringen för fiskare, omfatta endast lönearbetare, utesluter från den sociala olycksfallsförsäkringen vissa grupper av mindre yrkesidkare och andra självständiga företagare såsom hantverkare, småbrukare med flera, vilka mången gång kunna vara i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin ringa ekonomiska bärkraft lika beroende av sin arbetsförmåga som lönearbetare. Dessa befolkningsgrupper måste följaktligen anses vara i behov av det stöd, som delaktigheten av den sociala olycksfallsförsäkringens förmåner medför.

Vid behandlingen av förevarande motion har utskottet vidare uppmärksammat den ringa anslutning, som den frivilliga försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen erhållit. Försök hava visserligen gjorts att genom upplysningsverksamhet åstadkomma större intresse för ifrågavarande försäkringsform. Vidare har ersättning beviljats åt riksförsäkringsanstaltens ordsombud för frivilliga försäkringar, som tecknats genom deras medverkan. Dessa försök hava emellertid icke lett till någon mera avsevärd ökning av antalet försäkringstagare. Stora grupper av inom jordbruket och vissa andra näringsgrenar sysselsatta personer, vilka icke äro att anse som självständiga företagare och som icke heller omfattas av den obligatoriska olycksfallsförsäkringen, torde därför fortfarande sakna försäkringsskydd beträffande olycksfall i arbetet.

Utskottet förbiser icke, att den av statsmakterna understödda sociala sjukförsäkringen åt medlemmar av erkänd sjukkassa bereder ett visst skydd mot följderna av olycksfall. Medlemskap av sådan sjukkassa innebär emellertid icke rätt till livränta på grund av invaliditet och bereder icke heller de efterlevande någon tryggad ställning, om olycksfallet skulle medföra dödlig utgång.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet det vara angeläget, att den av riksdagen år 1928 begärda utredningen fullföljes. Det fortsatta utredningsarbetet torde emellertid icke böra begränsas till att omfatta allenast lämpligheten av en sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen för olycksfall i arbete, att denna kommer att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare. Enligt utskottets mening bör till allsidig och förutsättningslös prövning upptagas frågan, huruvida och i vad mån en ytterligare utvidgning av den sociala olycksfallsförsäkringen kan vara påkallad. Vid den fortsatta utredningen torde olika möjligheter böra tagas under övertvägande. Sålunda torde böra undersökas, huruvida olycksfallsförsäkringen, i den mån den utvidgas, lämpligen bör anordnas som frivillig eller som obligatorisk försäkring eller om möjligen båda dessa försäkringsformer böra jämsides komma till användning.

Utskottet finner sig icke i förevarande sammanhang böra ingå på något närmare bedömande, vilken av de sålunda angivna vägarna som bör tillerkännas företräde. Utskottet vill emellertid framhålla, att enligt utskottets förmenande vissa olägenheter kunna befaras vara förenade med en utvidgning av den obligatoriska försäkringen. Om ekonomiskt svagt ställda befolkningsgrupper skulle komma att inrymmas under en sådan försäkring, torde sålunda i många fall svårigheter kunna tänkas uppkomma för den enskilde att bära de med försäkringen förenade kostnaderna. Vidare torde en utsträckning av den obligatoriska försäkringen i vissa fall komma att medföra åtskilliga administrativa svårigheter, såsom beträffande kontroll, inkrävande av försäkringsavgifter med mera. En utvidgning av den obligatoriska försäkringen till att omfatta arbetsgivares barn och andra närskylda torde sålunda komma att medföra ett omfattande arbete för att vid mantalskrivningarna införskaffa de upplysningar, som skulle erfordras för ett tillnärmelsevis riktigt avgörande, om sådant arbetsförhållande föreläge, att premiedebitering skulle ske, och i så fall för huru stor del av året premier borde beräknas.

Den frivilliga försäkringsformen erbjuder otvivelaktigt i nu angivna hänseenden mindre svårigheter än de, som måste anses vara förenade med en utvidgad obligatorisk försäkring. En frivillig försäkring måste emellertid med nödvändighet bliva mindre effektiv än en obligatorisk försäkring, beroende på svårigheten att till en frivillig försäkringsform erhålla tillräcklig anslutning. Framför allt torde personer, vilkas ekonomiska ställning är svag och vilka alltså måste anses hava det största behovet av försäkringskydd, i många fall komma att stå utanför en frivillig försäkring. Utskottet vill emellertid framhålla, att det hittillsvarande resultatet av den frivilliga sociala olycksfallsförsäkringen icke bör anses avgörande för denna försäkringsforms värde. Vid den av utskottet ifrågasatta utredningen torde, om frivillig försäkring bibehålles, jämväl böra beaktas spörsmålet i vad mån åtgärder kunna vidtagas för ernående av en tillfredsställande anslutning till denna form av social olycksfallsförsäkring.

Utskottet är icke heller främmande för tanken, att en utvidgning av

den frivilliga olycksfallsförsäkringen måhända lämpligen bör genomföras på sådant sätt, att försäkringen göres öppen för alla grupper av medborgare, vilka nu stå utanför den obligatoriska försäkringen. Jämväl ändamålsenligheten av en sådan utvidgning torde följaktligen i förevarande sammanhang böra upptagas till prövning.

Oavsett vilken av ovannämnda försäkringsformer, som kan befinnas vara för våra förhållanden bäst lämpad, torde vid en utredning även böra beaktas de svårigheter, som kunna uppkomma att vid en utsträckt försäkring avskilja olycksfall i arbete från sådana utom arbetet. I likhet med vad riksförsäkringsanstalten förordat i sitt år 1935 avgivna förslag om olycksfallsförsäkring för självständiga företagare torde därför vid utredningen böra prövas, huruvida och i vad mån försäkringen bör omfatta jämväl olycksfall utom arbetet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 96 och II: 155, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till fortsatt utredning upptaga frågan om utvidgad försäkring för olycksfall i arbete, vid vilken utredning de synpunkter, som kommit till uttryck i utskottets motivering, böra tagas under övervägande, samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kan föranleda;

B. att motionerna I: 96 och II: 155, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1939.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Linder*, *Tamm*, *Hagman**, *Löfvander*, *Knut Petersson*, *Nordborg** och *Sten*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Olovson* i Västerås, *Sandström*, *Hermansson* i Norrköping*, *Cruse* och *Gardell*, fröken *Andersson** samt herr *Holm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.